

Evaluering av kriminalomsorgen 2017

Bakgrunn

Kriminalomsorgen gjennomførte fra 1. januar 2001 en organisatorisk omstilling ved opprettelse av 6 regioner med egne administrasjoner atskilt fra fengslene og friomsorgskontorene underlagt regionene. Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF) hadde ansvar for den faglig og administrative ledelsen av kriminalomsorgen, men var organisert som direktorat innlemmet i Justisdepartementets Kriminalomsorgsavdeling. Kriminalomsorgen var organisert som en trenivåmodell med tre forvaltningsnivåer (sentralt, regionalt og lokalt nivå).

Utviklingen har gjort det nødvendig å vurdere eventuelle justeringer i organiseringen av kriminalomsorgen. I 2013 ble for eksempel direktoratsfunksjonen og således ledelsen av kriminalomsorgen skilt ut som eget direktorat, Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI), og fysisk atskilt fra departementet. I 2013 ble også Kriminalomsorgen region nordøst og Kriminalomsorgen region øst slått sammen til en region.

KDI fikk juni 2014 i oppdrag å utrede to organisasjonsmodeller begge med to forvaltningsnivåer:

- Etablering av straffegjennomføringsssentre, med egne administrasjoner og underlagte fengsler og friomsorgskontorer. Administrasjonene skulle etableres ved et av fengslene eller friomsorgskontorene som lå i geografisk tilknytning til hverandre.
- Sammenslåing av fengsler og friomsorgskontorer med felles ledelse der disse ligger geografisk i nærheten av hverandre.

KDIs rapport med utredning av de to modellene betegnet «sentermodellen» og «enhetsmodellen» ble oversendt departementet i desember 2014.

Rapporten ble sendt på høring i juni 2015 sammen med forslag til lovendringer. KDI fikk samtidig i oppdrag å utrede enhetsmodellen nærmere. Departementet mener den bedre ivaretar de mål en omorganisering skal ivareta og la den til grunn for lovforslaget. *Prop. 105 L (2015–2016) Endringer i straffegjennomføringsloven mv. (omorganisering av kriminalomsorgen m.m.)* ble fremmet i april 2016 og behandlet i Stortinget 2. desember 2016, jf. Innst. 80 L (2016–2017). Stortinget vedtok ikke de foreslåtte lovendringene om omorganisering, men fattet i stedet følgende anmodningsvedtak:

«Stortinget ber regjeringen foreta en evaluering av kriminalomsorgen ut fra de mål som er beskrevet i proposisjonen og de alternative modeller for organisering som har vært drøftet, samt en trenivåmodell. Samarbeidende instanser, frivillige organisasjoner, ansatte- og brukerorganisasjoner bør involveres i evalueringen.»

Oppdraget

Evaluators skal evaluere kriminalomsorgen i tråd med Stortingets føringer i anmodningsvedtaket. Oppdraget er nærmere omtalt og utdypet nedenfor.

Målene for kriminalomsorgens organisering fremgår av Prop. 105 L (2015–2016):

- Forenklet styring og tydelig etatsledelse
- Styrket lokalt nivå
- Rettslikhet og likebehandling
- Bedre sammenheng i straffesakskjeden
- Effektiv ressursutnyttelse hvor mer går til tjenesteproduksjon og mindre til administrasjon og ledelse
- Sømløs kriminalomsorg til beste for den domfelte

Evaluators skal evaluere hvordan dagens organisering og forslagene til «sentermodell» og «enhetsmodell» bidrar til å nå målene for kriminalomsorgens organisering og formålet med kriminalomsorgens gjennomføring av straff og varetekt etter straffegjennomføringsloven § 2.

Evaluators må synliggjøre og begrunne hvordan de ulike modellene underbygger målene og hvilken modell som best ivaretar de ulike målene.

Evaluators skal anbefale en av disse tre modellene ut fra målbildet, samt anbefale eventuelle endringer i den anbefalte modellen og de andre modellene for å gi enda bedre måloppnåelse.

Evaluators må kvalitetssikre gevinstrealiseringsplanen for «enhetsmodellen» som er omtalt i Prop. 105 L (2015–2016). Økonomiske og administrative konsekvenser av alle tre modellene må kartlegges og synliggjøres i rapporten.

Stortinget har også etterlyst svar på om den foreslåtte «enhetsmodellen» i Prop. 105 L (2015–2016) overlater kontrollmekanismer til lokalt nivå og på hvilken måte dette styrker rettssikkerheten. Videre ønsker Stortinget svar på hvordan friomsorgskontorene kommer ut i den foreslåtte modellen i Prop. 105 L (2015–2016). Evalueringen må kunne svare på i hvilken utstrekning de ulike modellene vil gi en styrking eller svekkelse av de oppgaver, roller og ansvar som friomsorgskontorene ivaretar i dag.

Evaluators skal i evalueringen involvere samarbeidende instanser, frivillige organisasjoner og ansatte- og brukerorganisasjoner på egnet måte.

Rammer for arbeidet

Evaluators skal utarbeide en rapport som oversendes oppdragsgiver, Justis- og beredskapsdepartementet, innen 1. september 2017.